

Obsah

Úvod	5
Pojem psychologie	7
Dějiny psychologie	8
Počátky experimentální psychologie	8
Psychofyzika	8
Diferenciální psychologie	8
Tvarová (celostní) psychologie (gestaltismus)	8
Behaviorismus	9
Psychoanalýza	9
Humanistická psychologie	9
Psychologické metody	10
Experiment	10
Teoretická koncepční fáze	10
Variace podmínek	10
Kontrola rušivých vlivů	11
Kontrola výběru	11
Statistická kontrola	11
Statistická inference	11
Pojem pravděpodobnosti	13
Vnímání	15
Počítky	15
Podnětový práh	16
Práh intenzity	16
Práh kvality	16
Rozdílový práh	16
Adaptační úroveň	18
Počítky – vnímání	18
Zrakové vnímání	19
Přeměna elektromagnetických kmitů v nervové vzruchy	20
Barevné vidění	21
Teorie barevného vidění	22
Teorie tří komponent Thomase Younga (1773–1929) a Hermanna Helmholtze (1821–1894)	22
Teorie doplňkových barev Ewalda Heringa (1834–1818)	22
Barva je jen smyslový počitek	22

Zpracování vizuálních informací	23
Laterální inhibice	23
Tvar	23
Organizační procesy ve vnímání	23
Zákony organizace	26
Pregnance (vyhraněnost) – zákon dobrého tvaru	36
Trojozměrné vidění	40
Prostor a čas	44
Vnímání prostoru	45
Vnímání času	45
Vnímání barev	46
Uspořádání barev	46
Komplementární barvy	47
Vzájemné působení barev	48
Smyslový účinek barvy	49
Žlutá	49
Modrá	50
Červená	52
Zelená	53
Optické klamy	53
Optické klamy v architektuře	56
Amesův prostor	57
Pohyb vedoucí ke změně struktury	58
Představy	58
Eidetické představy	58
Halucinace	59
Iluze	60
Sociální vnímání	60
Hlubinná psychologie	62
Sigmund Freud: Psychoanalýza	62
Struktura osobnosti – psychický aparát	62
Nevědomí	63
Předvědomí	63
Vědomí	63
Ono	63
Já	64
Nadjá	64
Teorie pudů	64
Dětské vývojové fáze	65
Orální fáze	66

Anální fáze	66
Falická fáze	66
Perioda latence	68
Genitální fáze	68
Způsoby fungování nevědomého	68
Obranné mechanismy	68
Chybné úkony	71
Zkoumání snů	72
Teorie snů	72
C. G. Jung: Analytická psychologie	77
Rozdělení psychologických typů	80
Funkce psýchy	81
Alfred Adler: Individuální psychologie	81
Další kritický rozvoj hlubinné psychologie	83
Erich Fromm: Dialektický humanismus	83
Karen Horneyová	84
Viktor E. Frankl: Existenciální analýza	85
Ludwig Binswanger: Existenciální psychologie	86
Učení, paměť, inteligence	87
Učení	87
Asociace	87
Verbální učení	87
Klasická podmíněnost	89
Učení úspěchem	92
Instrumentální učení	92
Operantní učení	93
Teorie J. Dollarda a N. E. Millera	96
Učení na modelu	97
Paměť	98
Inteligence	100
Teorie inteligence	100
Ch. Spearman: Dvoufaktorová teorie	101
L. L. Thurstone	101
J. P. Guilford	102
Intelligenční testy	104
Binet a Simon	104
Stern	104
HAWIE	105
Nadání – prostředí	107

Motivace a emoce	109
Motivace	109
Biologický řídící okruh	109
Aktivace	110
Nedostatek podnětů a nadbytek podnětů	110
Teorie kognitivní disonance	111
Jednodolarový/dvacetidolarový experiment	112
Hierarchie motivace	112
Spánek	113
Hlad	116
Chorobná hubenost (Anorexia nervosa)	116
Přejídání a nutkavé zvracení (bulimie)	118
Sexualita	119
Vývoj sexuality	119
Pohlavní akt	121
Emoce	123
Aktivační teorie emocí	124
Teorie citů S. Schachtera	125
Atribuce	126
Stres	126
Stresové modely zaměřené na reakce	127
Stresové modely zaměřené na podněty	127
Agrese	128
Agrese jako naučený způsob chování	129
Kognitivní vlivy	130
Společenské vlivy	130
Psychoanalytické teorie	132
Agrese jako pud smrti	132
Psychodynamika agrese	133
Vývojová psychologie	135
Determinanty vývoje	135
Vývoj osobnosti	138
Vývoj jáství	138
Vývoj „falešného jáství“	141
Role otce	143
Vývojové fáze	144
Prenatální fáze	144
Narození (natální fáze)	144
Kojenecký věk	144
Dětství	146

Anální fáze	146
Vývoj řeči	146
Střetávání s prostředím	147
Falická fáze	148
Perioda raného mládí	148
Od počátku školního věku po 11.–13. rok života	148
Puberta	149
Adolescence	150
Věk dospělosti	150
Práce	151
Nezaměstnanost	151
Stáří	153
Smrt	155
Dětská kresba	158
Fáze čmárání	158
Symbolické stadium	159
Naivní realismus	160
Vizuální realismus	163
„Děti potřebují pohádky“	164
Konflikt a zpracování konfliktu	166
Konflikt	166
1. Konflikt apetence-apetence (Konflikt přiblížení)	166
2. Konflikt apetence-averze	166
3. Konflikt averze-averze (Konflikt vyhnout se negativním alternativám)	166
Zpracování konfliktů	167
1. Útěk	167
2. Rezignace	167
3. Přesun	167
4. Kompenzace	167
5. Sublimace	168
6. Popírání	168
7. Potlačení	168
8. Regrese	168
9. Reaktivní jednání	168
10. Projekce	169
11. Somatizace (konverze)	169
12. Racionalizace	169
Neuróza	170
Formy neurózy	171
Nutková neuróza (anankasmus)	171
Úzkostná neuróza	172

Fobie	172
Konverzní neuróza	172
Psychovegetativní syndrom vyčerpání (vegetativní dystonie)	173
Chorobné hubnutí (Anorexia nervosa, mentální anorexie)	173
Psychóza	175
Schizofrenie	179
Symptomy	179
Podmínky vzniku	181
De	185
Symptomy	185
Podmínky vzniku	186
Mánie	190
Psychoterapie	192
Psychoanalýza	192
Terapie rozhovorem	193
Behaviorální terapie	193
Skupinová terapie	195
Drogy	196
Cannabis (konopí)	197
Opiáty	198
Morfin	198
Heroin	198
Halucinogeny	199
LSD (dietylamid kyseliny lysergové)	199
Mezkalin (Peyote)	200
Kokain	200
Alkohol	201
Léky jako drogy	202
Barbituráty (prostředky na spaní jako drogy)	202
Trankvilizéry (uklidňující prostředky)	202
Amfetaminy (povzbuzující prostředky)	203
Psychologie drogové závislosti	203
Terapie	205
Přehled fází léčení drogově závislých a vybraných charakteristik	207
Diferenciální psychologie	208
Teorie osobnosti	208
Psychoanalytická teorie osobnosti (S. Freud)	208
Sociálněpsychologické teorie osobnosti.	209
H. S. Sullivan	209
Teorie učení a osobnost	210
Statistický koncept osobnosti (J. M. Cattell)	211
Faktory osobnosti	212

Typologie (E. Kretschmer)	213
Průměrné typy	215
Testy osobnosti	216
Projektivní testy osobnosti	217
Rorschachův test	217
Tematický apercepční test (TAT)	218
Warteggův dokreslovací test (WDT)	219
Test „rodina v podobě zvířat“	219
Přímé testy (osobnostní dotazníky)	220
Cattellův šestnáctifaktorový osobnostní dotazník (16-FO-Test)	220
MMPI Saarbrücken	221

Sociální psychologie 222

Postoj 222

Role a chování v roli 223

Vnímání osoby 224

Experiment Davida L. Rosenhana 225

Chování v roli a mimo ni 226

Atribuční teorie 227

Vliv situace na jednání 227

Teorie vyváženosti podle F. Heidera 229

Komunikace a interakce 231

Základní pojmy komunikace 231

Obsahové a vztahové aspekty komunikace 232

Formy interakcí 233

 Potvrzení 233

 Odmítnutí 234

 Znehodnocení 234

 Slepota vztahu 235

 Koluze 235

Paradoxní komunikace 237

 Double-bind 238

Skupiny 239

Skupinová struktura 239

 Sociogram 239

 Matricové zobrazení 240

 Vedení skupiny 240

Procesy ve skupinách 242

 Skupina jako vztahový systém L. Festinger : Teorie sociálních srovnávacích procesů 242

 M. Sherif: Vznik normativních směrnic v laboratorním experimentu pomocí autokinetického efektu 242

Příčiny tvoření skupin	245
Sugesce a manipulace	245
Anonymita	246
Poslušnost	247
Reklama a konzum	252
Masová komunikace	254
Masová média	254
Účinek filmu a televize na dětskou psychiku	256
Seznam literatury	259